

BÀI 32. CÁC QUY TẮC TÍNH ĐẠO HÀM

- CHƯƠNG 9. ĐẠO HÀM
- |FanPage: Nguyễn Bảo Vương

PHẦN B. BÀI TẬP TỰ LUẬN (PHÂN DẠNG)

Dạng 1. Tính đạo hàm

Câu 1. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = \frac{\sqrt{x}}{x+1}$
 b) $y = (\sqrt{x}+1)(x^2+2)$

Lời giải

a) Áp dụng các công thức và quy tắc đạo hàm, ta có:

$$y' = \frac{(\sqrt{x})'(x+1) - \sqrt{x}(x+1)'}{(x+1)^2} = \frac{\frac{1}{2\sqrt{x}}(x+1) - \sqrt{x}}{(x+1)^2} = \frac{(x+1) - 2x}{2\sqrt{x}(x+1)^2} = \frac{1-x}{2\sqrt{x}(x+1)^2}.$$

b) Ta có:

$$\begin{aligned} y' &= (\sqrt{x}+1)'(x^2+2) + (\sqrt{x}+1)(x^2+2)' = \frac{1}{2\sqrt{x}}(x^2+2) + (\sqrt{x}+1)2x \\ &= \frac{x^2+2}{2\sqrt{x}} + 2x(\sqrt{x}+1). \end{aligned}$$

Câu 2. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = (2x-3)^{10}$
 b) $y = \sqrt{1-x^2}$.

Lời giải

a) Ta có: $y' = 10(2x-3)^9(2x-3)' = 10(2x-3)^9 \cdot 2 = 20(2x-3)^9$.

b) Ta có: $y' = \left(\sqrt{1-x^2}\right)' = \frac{1}{2\sqrt{1-x^2}}(1-x^2)' = \frac{1}{2\sqrt{1-x^2}}(-2x) = -\frac{x}{\sqrt{1-x^2}}.$

Câu 3. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của hàm số $y = \sin\left(\frac{\pi}{3} - 3x\right)$.

Lời giải

$$\text{Ta có: } y' = \left(\frac{\pi}{3} - 3x\right)' \cos\left(\frac{\pi}{3} - 3x\right) = -3 \cos\left(\frac{\pi}{3} - 3x\right).$$

Câu 4. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của hàm số $y = 2 \cos\left(\frac{\pi}{4} - 2x\right)$.

Lời giải

$$\text{Ta có: } y' = -2 \sin\left(\frac{\pi}{4} - 2x\right) \left(\frac{\pi}{4} - 2x\right)' = 4 \sin\left(\frac{\pi}{4} - 2x\right).$$

Câu 5. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của hàm số $y = 2 \tan^2 x + 3 \cot\left(\frac{\pi}{3} - 2x\right)$.

Lời giải

Ta có:

$$\begin{aligned}y' &= 4 \tan x (\tan x)' + 3 \frac{-1}{\sin^2 \left(\frac{\pi}{3} - 2x \right)} \left(\frac{\pi}{3} - 2x \right)' = 4 \tan x \frac{1}{\cos^2 x} + \frac{6}{\sin^2 \left(\frac{\pi}{3} - 2x \right)} \\&= \frac{4 \tan x}{\cos^2 x} + \frac{6}{\sin^2 \left(\frac{\pi}{3} - 2x \right)}.\end{aligned}$$

Câu 6. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = e^{x^2-x}$;
- b) $y = 3^{\sin x}$.

Lời giải

a) Ta có: $y' = (e^{x^2-x})' = e^{x^2-x} (x^2-x)' = (2x-1)e^{x^2-x}$.

b) Ta có: $y' = (3^{\sin x})' = 3^{\sin x} (\sin x)' \ln 3 = 3^{\sin x} \cos x \ln 3$.

Câu 7. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của hàm số $y = \log_2(2x-1)$.

Lời giải

Ta có: $y' = (\log_2(2x-1))' = \frac{(2x-1)'}{(2x-1) \ln 2} = \frac{2}{(2x-1) \ln 2}$.

Câu 8. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = x^3 - 3x^2 + 2x + 1$;
- b) $y = x^2 - 4\sqrt{x} + 3$.

Lời giải

a) Ta có: $y' = (x^3)' - 3(x^2)' + 2(x)' + 1' = 3x^2 - 6x + 2$.

b) Ta có: $y' = (x^2)' - 4(\sqrt{x})' + 3' = 2x - \frac{2}{\sqrt{x}}$.

Câu 9. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = \frac{2x-1}{x+2}$
- b) $y = \frac{2x}{x^2+1}$

Lời giải

a) Ta có: $y' = \frac{(2x-1)' \cdot (x+2) - (2x-1) \cdot (x+2)'}{(x+2)^2} = \frac{2(x+2) - (2x-1)}{(x+2)^2} = \frac{5}{(x+2)^2}$.

b) Ta có: $y' = \frac{(2x)' \cdot (x^2+1) - (2x) \cdot (x^2+1)'}{(x^2+1)^2} = \frac{2(x^2+1) - 4x^2}{(x^2+1)^2} = \frac{2-2x^2}{(x^2+1)^2}$.

Câu 10. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

- a) $y = x \sin^2 x$;
- b) $y = \cos^2 x + \sin 2x$;
- c) $y = \sin 3x - 3 \sin x$;
- d) $y = \tan x + \cot x$.

Lời giải

a) Ta có: $y' = x' \sin^2 x + x(\sin^2 x)' = \sin^2 x + x \cdot 2 \sin x(\sin x)'$

$= \sin^2 x + 2x \sin x \cos x = \sin^2 x + x \sin 2x$. b) Ta có:

$y' = 2 \cos x(\cos x)' + (2x)' \cos 2x = -2 \cos x \sin x + 2 \cos 2x = -\sin 2x + 2 \cos 2x$.

c) Ta có: $y' = (3x)' \cos 3x - 3 \cos x = 3 \cos 3x - 3 \cos x$.

d) Với $x \neq k\frac{\pi}{2}, k \in \mathbb{Z}$, ta có: $y' = \frac{1}{\cos^2 x} - \frac{1}{\sin^2 x}$.

Câu 11. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = 2^{3x-x^2}$

b) $y = \log_3(4x+1)$.

Lời giải

a) Ta có: $y' = (3x-x^2)' 2^{3x-x^2} \ln 2 = (3-2x)2^{3x-x^2} \ln 2$.

b) Ta có: $y' = \frac{(4x+1)'}{(4x+1) \ln 3} = \frac{4}{(4x+1) \ln 3}$.

Câu 12. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Cho hàm số $f(x) = 2 \sin^2\left(3x - \frac{\pi}{4}\right)$. Chứng minh rằng

$|f'(x)| \leq 6$ với mọi x .

Lời giải

Ta có:

$$\begin{aligned} f'(x) &= 4 \sin\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) \left(\sin\left(3x - \frac{\pi}{4}\right)\right)' = 4 \sin\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) \cos\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) \left(3x - \frac{\pi}{4}\right)' \\ &= 12 \sin\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) \cos\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) = 6 \sin\left(6x - \frac{\pi}{2}\right) = -6 \cos 6x \end{aligned}$$

Do đó: $|f'(x)| = 6 |\cos 6x| \leq 6$ với mọi x .

Câu 13. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = (\sqrt{x} + 2)(x^2 + 1)$

b) $y = \frac{x-1}{x^2+1}$

Giải

a) Áp dụng các công thức và phép toán đạo hàm, ta có:

$$\begin{aligned} y' &= (\sqrt{x} + 2)'(x^2 + 1) + (\sqrt{x} + 2)(x^2 + 1)' = \frac{1}{2\sqrt{x}}(x^2 + 1) + (\sqrt{x} + 2)2x \\ &= \frac{x^2 + 1}{2\sqrt{x}} + 2x(\sqrt{x} + 2) \end{aligned}$$

b) Ta có:

$$y' = \frac{(x-1)'(x^2+1) - (x-1)(x^2+1)'}{(x^2+1)^2} = \frac{(x^2+1) - (x-1)2x}{(x^2+1)^2} = \frac{-x^2+2x+1}{(x^2+1)^2}$$

Câu 14. Tính đạo hàm của hàm số $y = \sin^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$.

Giải

$$\begin{aligned} y' &= 2 \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right) \left(\sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right)\right)' = 2 \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right) \cos\left(x + \frac{\pi}{4}\right) \left(x + \frac{\pi}{4}\right)' \\ \text{Ta có:} \quad &= 2 \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right) \cos\left(x + \frac{\pi}{4}\right) = \sin\left(2x + \frac{\pi}{2}\right) = \cos 2x \end{aligned}$$

Câu 15. Tính đạo hàm của hàm số $y = x^2 e^{-2x}$ và tìm x để $y' = 0$.

Giải

$$\begin{aligned} \text{Ta có: } y' &= (x^2)' e^{-2x} + x^2 (e^{-2x})' = 2xe^{-2x} + x^2 e^{-2x} (-2x)' \\ &= 2xe^{-2x} - 2x^2 e^{-2x} = 2(x - x^2) e^{-2x}. \text{ Do } e^{-2x} > 0 \text{ nên } y' = 0 \Leftrightarrow x - x^2 = 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x = 0 \\ x = 1 \end{cases}. \end{aligned}$$

Câu 16. Cho hàm số $f(x) = x + \tan\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$ và $g(x) = x \ln |2 - x|$. Tính $\frac{f'(0)}{g'(0)}$.

Giải

$$\begin{aligned} \text{Ta có: } f'(x) &= 1 + \frac{\left(x + \frac{\pi}{4}\right)'}{\cos^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)} = 1 + \frac{1}{\cos^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)} \\ g'(x) &= \ln |2 - x| + x \frac{(2 - x)'}{2 - x} = \ln |2 - x| - \frac{x}{2 - x} \end{aligned}$$

Thay $x = 0$ vào các đẳng thức trên, ta được:

$$f'(0) = 1 + \frac{1}{\cos^2 \frac{\pi}{4}} = 3, g'(0) = \ln 2 \text{ và } \frac{f'(0)}{g'(0)} = \frac{3}{\ln 2}.$$

Câu 17. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = (x + 1)^2 (x^2 - 1)$

b) $y = \left(x^2 - \frac{2}{\sqrt{x}}\right)^3$

Lời giải

Dùng quy tắc và công thức đạo hàm của hàm số hợp.

a) $y' = 2(x + 1)(x^2 - 1) + 2x(x + 1)^2 = 2(x + 1)(2x^2 + x - 1).$

b) $y' = 3\left(x^2 - \frac{2}{\sqrt{x}}\right)^2 \left(2x + \frac{1}{x\sqrt{x}}\right).$

Câu 18. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = \frac{x^2 - x + 1}{x + 2}$

b) $y = \frac{1 - x^2}{x^2 + 1}$

Lời giải

a) $y' = \frac{x^2 + 4x - 3}{(x + 2)^2}$

$$\text{b) } y' = -\frac{4x}{(x^2+1)^2}$$

Câu 19. Cho hàm số $f(x) = \frac{x}{\sqrt{4-x^2}}$ và $g(x) = \frac{1}{x} + \frac{1}{\sqrt{x}} + x^2$. Tính $f'(0) - g'(1)$.

Lời giải

Dùng quy tắc tính đạo hàm $f'(x), g'(x)$ và thay giá trị tương ứng. Ta có:

$$f'(x) = \frac{\sqrt{4-x^2} + \frac{x^2}{\sqrt{4-x^2}}}{(\sqrt{4-x^2})^2} = \frac{4}{(4-x^2)\sqrt{4-x^2}}$$

$$g'(x) = -\frac{1}{x^2} - \frac{1}{2x\sqrt{x}} + 2x$$

Do đó, $f'(0) = \frac{1}{2}, g'(1) = \frac{1}{2}$ và $f'(0) - g'(1) = 0$.

Câu 20. Tính đạo hàm của hàm số $y = 3 \tan\left(x + \frac{\pi}{4}\right) - 2 \cot\left(\frac{\pi}{4} - x\right)$.

Lời giải

$$y' = \frac{3}{\cos^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)} - \frac{2}{\sin^2\left(\frac{\pi}{4} - x\right)} = \frac{1}{\cos^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)} = 1 + \tan^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$$

Câu 21. Cho hàm số $f(x) = \cos^2 x + \cos^2\left(\frac{2\pi}{3} + x\right) + \cos^2\left(\frac{2\pi}{3} - x\right)$. Tính đạo hàm $f'(x)$ và chứng tỏ $f'(x) = 0$ với mọi $x \in \mathbb{R}$.

Lời giải

Ta có:

$$\begin{aligned} f'(x) &= -2 \cos x \sin x - 2 \cos\left(\frac{2\pi}{3} + x\right) \sin\left(\frac{2\pi}{3} + x\right) + 2 \cos\left(\frac{2\pi}{3} - x\right) \sin\left(\frac{2\pi}{3} - x\right) \\ &= -\sin 2x - \sin\left(\frac{4\pi}{3} + 2x\right) + \sin\left(\frac{4\pi}{3} - 2x\right) \\ &= -\sin 2x + \sin\left(\frac{\pi}{3} + 2x\right) - \sin\left(\frac{\pi}{3} - 2x\right) \\ &= -\sin 2x + 2 \cos \frac{\pi}{3} \sin 2x \\ &= -\sin 2x + \sin 2x = 0 \end{aligned}$$

Câu 22. Cho hàm số $f(x) = 4 \sin^2\left(2x - \frac{\pi}{3}\right)$. Chứng minh rằng $|f'(x)| \leq 8$ với mọi $x \in \mathbb{R}$. Tìm x để $f'(x) = 8$.

Lời giải

Ta có:

$$\begin{aligned} f'(x) &= 8 \sin\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) \left(\sin\left(2x - \frac{\pi}{3}\right)\right)' = 8 \sin\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) \cos\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) \left(2x - \frac{\pi}{3}\right)' \\ &= 16 \sin\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) \cos\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) = 8 \sin\left(4x - \frac{2\pi}{3}\right) \end{aligned}$$

Từ đó suy ra: $|f'(x)| = 8 \left| \sin \left(4x - \frac{2\pi}{3} \right) \right| \leq 8, \forall x \in \mathbb{R}.$

$$f'(x) = 8 \Leftrightarrow \sin \left(4x - \frac{2\pi}{3} \right) = 1 \Leftrightarrow 4x - \frac{2\pi}{3} = \frac{\pi}{2} + k2\pi \Leftrightarrow x = \frac{7\pi}{24} + k \frac{\pi}{2}, k \in \mathbb{Z}$$

Câu 23. Biết y là hàm số của x thỏa mãn phương trình $xy = 1 + \ln y$. Tính $y'(0)$.

Lời giải

Dùng quy tắc tính đạo hàm của hàm số hợp, ta có:

$$y + xy' = (\ln y)' = \frac{y'}{y} \Rightarrow y' \left(\frac{1}{y} - x \right) = y \Rightarrow y' = \frac{y^2}{1 - xy}$$

Tại $x = 0$, thay vào phương trình ta được $1 + \ln y = 0 \Leftrightarrow y = e^{-1} = \frac{1}{e}$.

$$\text{Vậy } y'(0) = \frac{1}{e^2}.$$

Câu 24. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = \frac{1 - \sqrt[3]{x}}{1 + \sqrt[3]{x}}$ với $x > 0$;

b) $y = (1 + x - 2x^2) \left(2 - x^2 + \frac{x^3}{3} \right)$

Giải

$$\begin{aligned} \text{a) } y' &= \frac{(1 - \sqrt[3]{x})'(1 + \sqrt[3]{x}) - (1 - \sqrt[3]{x})(1 + \sqrt[3]{x})'}{(1 + \sqrt[3]{x})^2} \\ &= \frac{-\frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}}(1 + \sqrt[3]{x}) - (1 - \sqrt[3]{x})\frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}}}{(1 + \sqrt[3]{x})^2} \\ &= -\frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}} \frac{2}{(1 + \sqrt[3]{x})^2} = -\frac{2}{3} \frac{1}{\sqrt[3]{x^2}(1 + \sqrt[3]{x})^2} \end{aligned}$$

b).

$$\begin{aligned} y' &= (1 + x - 2x^2)' \left(2 - x^2 + \frac{x^3}{3} \right) + (1 + x - 2x^2) \left(2 - x^2 + \frac{x^3}{3} \right)' \\ &= (1 - 4x) \left(2 - x^2 + \frac{x^3}{3} \right) + (1 + x - 2x^2) \left(-2x + x^2 \right) \\ &= (1 - 4x) \left(2 - x^2 + \frac{x^3}{3} \right) + (1 + x - 2x^2) (-2x + x^2) \\ &= 2 - 10x - 2x^2 + \frac{28}{3}x^3 - \frac{10}{3}x^4 \end{aligned}$$

Câu 25. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = (\sin x + 2 \cos x)(\sin x - 2 \cos x + 1)$;

b) $y = \frac{\tan x - 1}{\cot x + 2}.$

Giải

a)

$$\begin{aligned}
 y' &= (\sin x + 2 \cos x)'(\sin x - 2 \cos x + 1) + (\sin x + 2 \cos x)(\sin x - 2 \cos x + 1)' \\
 &= (\cos x - 2 \sin x)(\sin x - 2 \cos x + 1) + (\sin x + 2 \cos x)(\cos x + 2 \sin x) \\
 &= \cos x \sin x - 2 \cos^2 x + \cos x - 2 \sin^2 x + 4 \sin x \cos x - 2 \sin x + \sin x \cos x \\
 &\quad + 2 \cos^2 x + 2 \sin^2 x + 4 \cos x \sin x \\
 &= 10 \sin x \cos x + \cos x - 2 \sin x
 \end{aligned}$$

b)

$$\begin{aligned}
 y' &= \frac{(\tan x - 1)'(\cot x + 2) - (\tan x - 1)(\cot x + 2)'}{(\cot x + 2)^2} \\
 &= \frac{(1 + \tan^2 x)(\cot x + 2) + (\tan x - 1)(1 + \cot^2 x)}{(\cot x + 2)^2} \\
 &= \frac{2 \cot x + 2 \tan x + 2 \tan^2 x - \cot^2 x + 1}{(\cot x + 2)^2}
 \end{aligned}$$

Câu 26. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = \frac{2^x + 1}{2^x - 1}$

b) $y = (3 \ln x + 2)(2 \log_3 x - 5).$

Giải

$$\begin{aligned}
 \text{a) } y' &= \frac{(2^x + 1)'(2^x - 1) - (2^x + 1)(2^x - 1)'}{(2^x - 1)^2} = \frac{2^x \ln 2 (2^x - 1) - 2^x \ln 2 (2^x + 1)}{(2^x - 1)^2} \\
 &= \frac{2^x \ln 2 [(2^x - 1) - (2^x + 1)]}{(2^x - 1)^2} = \frac{-2^{x+1} \ln 2}{(2^x - 1)^2}.
 \end{aligned}$$

b)

$$\begin{aligned}
 y' &= (3 \ln x + 2)'(2 \log_3 x - 5) + (3 \ln x + 2)(2 \log_3 x - 5)' \\
 &= \frac{3}{x}(2 \log_3 x - 5) + \frac{2}{x \ln 3}(3 \ln x + 2) \\
 &= \frac{1}{x} \left(6 \log_3 x + \frac{6}{\ln 3} \ln x - 15 + \frac{4}{\ln 3} \right)
 \end{aligned}$$

Câu 27. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

a) $y = \sqrt{2 + \sin 3x};$

b) $y = \ln^2(3x + 2);$

c) $y = \frac{1}{e^{3x} - 1}$

d) $y = \tan(\cot x).$

Giải

$$\text{a) } y' = \frac{(2 + \sin 3x)'}{2\sqrt{2 + \sin 3x}} = \frac{\cos 3x \cdot (3x)'}{2\sqrt{2 + \sin 3x}} = \frac{3 \cos 3x}{2\sqrt{2 + \sin 3x}}.$$

$$\text{b) } y' = 2 \ln(3x + 2)[\ln(3x + 2)]' = 2 \ln(3x + 2) \cdot \frac{(3x + 2)'}{3x + 2} = \frac{6}{3x + 2} \ln(3x + 2).$$

$$\text{c) } y' = -\frac{(e^{3x} - 1)'}{(e^{3x} - 1)^2} = -\frac{e^{3x} \cdot (3x)'}{(e^{3x} - 1)^2} = -\frac{3e^{3x}}{(e^{3x} - 1)^2}.$$

$$d) y' = \frac{(\cot x)'}{\cos^2(\cot x)} = \frac{-1}{\sin^2 x \cos^2(\cot x)}.$$

Câu 28. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

$$a) y = \frac{-3x^2}{2} + \frac{2}{x} + \frac{x^3}{3}$$

$$b) y = (x^2 - 1)(x^2 - 4)(x^2 + 9);$$

$$c) y = \frac{x^2 - 2x}{x^2 + x + 1}$$

$$d) y = \frac{1 - 2x}{x + 1}$$

$$e) y = xe^{2x+1};$$

$$g) y = (2x + 3)3^{2x+1};$$

$$h) y = x \ln^2 x;$$

$$i) y = \log_2(x^2 + 1).$$

Lời giải

$$a) y' = -3x - \frac{2}{x^2} + x^2;$$

$$b) y' = 2x(3x^4 + 8x^2 - 41);$$

$$c) y' = \frac{3x^2 + 2x - 2}{(x^2 + x + 1)^2}$$

$$d) y' = -\frac{3}{(x+1)^2}.$$

$$e) y' = (2x+1)e^{2x+1}$$

$$g) y' = 2 \cdot 3^{2x+1}[(2x+3)\ln 3 + 1];$$

$$h) y' = \ln^2 x + 2 \ln x;$$

$$i) y' = \frac{2x}{(x^2 + 1) \ln 2}.$$

Câu 29. Cho hàm số

$$f(x) = 3x^3 - 4\sqrt{x}$$

Tính $f(4); f'(4); f(a^2); f'(a^2)$ (a là hằng số khác 0).

Lời giải

$$\text{Ta có } f'(x) = 9x^2 - \frac{2}{\sqrt{x}}.$$

$$f(4) = 184, f'(4) = 143, f(a^2) = 3a^6 - 4|a|; f'(a^2) = 9a^4 - \frac{2}{|a|}.$$

Câu 30. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

$$a) y = (1 + x^2)^{20};$$

$$b) y = \frac{2+x}{\sqrt{1-x}}$$

Lời giải

$$a) y' = 40x(1 + x^2)^{19};$$

$$b) y' = \frac{-x+4}{2(1-x)\sqrt{1-x}}.$$

Câu 31. Tính đạo hàm của các hàm số sau:

$$a) y = \frac{x}{\sin x - \cos x};$$

$$b) y = \frac{\sin x}{x};$$

$$c) y = \sin x - \frac{1}{3} \sin^3 x$$

$$d) y = \cos(2 \sin x).$$

Lời giải

$$a) y' = \frac{\sin x - \cos x - x(\sin x + \cos x)}{(\sin x - \cos x)^2};$$

$$b) y' = \frac{x \cos x - \sin x}{x^2};$$

$$c) y' = \cos^3 x;$$

$$d) y' = -2 \cos x \cdot \sin(2 \sin x).$$

Câu 32. Tính đạo hàm của mỗi hàm số sau tại điểm $x_0 = 1$:

$$a) f(x) = x^6$$

$$b) g(x) = (2x-1)(x+1);$$

$$c) h(x) = \frac{1-x}{3x+5}$$

$$d) k(x) = \frac{1}{\sqrt{x}}$$

$$e) m(x) = 2^{3x+1}$$

$$g) n(x) = \log_3(2x+1).$$

Giải

$$a) \text{Ta có: } f'(x) = 6x^5.$$

Đạo hàm của hàm số $f(x)$ tại điểm $x_0 = 1$ là: $f'(1) = 6 \cdot 1^5 = 6$.

$$b) \text{Ta có: } g'(x) = (2x-1)'(x+1) + (2x-1)(x+1)' = 2(x+1) + (2x-1) = 4x+1. \text{ (Ta có thể tính } g'(x) = [(2x-1)(x+1)]' = (2x^2 + x - 1)' = 4x+1 \text{).}$$

Đạo hàm của hàm số $g(x)$ tại điểm $x_0 = 1$ là: $g'(1) = 4 \cdot 1 + 1 = 5$.

c) Ta có:

$$h'(x) = \frac{(1-x)'(3x+5) - (1-x)(3x+5)'}{(3x+5)^2} = \frac{(-1)(3x+5) - 3(1-x)}{(3x+5)^2} = \frac{-8}{(3x+5)^2}. \text{ Đạo hàm của hàm số } h(x) \text{ tại}$$

$$\text{điểm } x_0 = 1 \text{ là: } h'(1) = \frac{-8}{(3 \cdot 1 + 5)^2} = \frac{-1}{8}.$$

$$d) \text{Ta có: } k'(x) = -\frac{(\sqrt{x})'}{x} = -\frac{1}{2x\sqrt{x}}.$$

$$\text{Đạo hàm của hàm số } k(x) \text{ tại điểm } x_0 = 1 \text{ là: } k'(1) = -\frac{1}{2 \cdot 1 \cdot \sqrt{1}} = \frac{-1}{2}.$$

$$e) \text{Ta có: } m'(x) = (3x+1)' \cdot 2^{3x+1} \ln 2 = 3 \ln 2 \cdot 2^{3x+1}.$$

$$\text{Đạo hàm của hàm số } m(x) \text{ tại điểm } x_0 = 1 \text{ là: } m'(1) = 3 \ln 2 \cdot 2^{3 \cdot 1 + 1} = 48 \ln 2.$$

g) Ta có: $n'(x) = \frac{(2x+1)'}{(2x+1)\ln 3} = \frac{2}{(2x+1)\ln 3}$.

Đạo hàm của hàm số $n(x)$ tại điểm $x_0 = 1$ là: $n'(1) = \frac{2}{(2 \cdot 1 + 1)\ln 3} = \frac{2}{3\ln 3}$.

Câu 33. Tính đạo hàm của mỗi hàm số sau tại điểm $x_0 = \frac{\pi}{4}$.

a) $f(x) = 2\sin x$

b) $g(x) = \cot\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$.

Giải

a) Ta có: $f'(x) = 2(\sin x)' = 2\cos x$.

Đạo hàm của hàm số $f(x)$ tại điểm $x_0 = \frac{\pi}{4}$ là: $f'\left(\frac{\pi}{4}\right) = 2\cos\left(\frac{\pi}{4}\right) = \sqrt{2}$.

b) Ta có: $g'(x) = -\frac{\left(x + \frac{\pi}{4}\right)'}{\sin^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)} = \frac{-1}{\sin^2\left(x + \frac{\pi}{4}\right)}$.

Đạo hàm của hàm số $g(x)$ tại điểm $x_0 = \frac{\pi}{4}$ là: $g'\left(\frac{\pi}{4}\right) = \frac{-1}{\sin^2\left(\frac{\pi}{4} + \frac{\pi}{4}\right)} = -1$.

Câu 34. Cho hàm số $f(x) = x^3 - 3x$. Giải bất phương trình $f'(x) < 0$.

Giải

Ta có: $f'(x) = 3x^2 - 3$.

Khi đó, $f'(x) < 0 \Leftrightarrow 3x^2 - 3 < 0 \Leftrightarrow x^2 < 1 \Leftrightarrow -1 < x < 1$.

Vậy tập nghiệm của bất phương trình trên là $(-1; 1)$.

Câu 35. Cho hàm số $f(x)$ có đạo hàm tại mọi điểm thuộc tập xác định, hàm số $g(x)$ được xác định bởi $g(x) = -3 - 2f(x)$. Biết $f'(5) = 1$. Tính $g'(5)$.

Giải

Ta có: $g'(x) = (-3)' - (2f(x))' = 0 - 2 \cdot f'(x) = -2f'(x)$.

Suy ra $g'(5) = -2f'(5) = (-2) \cdot 1 = -2$.

Câu 36. Cho hàm số $f(x)$ có đạo hàm tại mọi điểm thuộc tập xác định và $f'(5) = 1$. Tính đạo hàm của hàm số $g(x) = f(1 + 2x)$ tại $x = 2$.

Giải

Ta có: $g'(x) = (1 + 2x)' \cdot f'(1 + 2x) = 2f'(1 + 2x)$.

Suy ra $g'(2) = 2f'(5) = 2 \cdot 1 = 2$.

Câu 37. Tính đạo hàm của mỗi hàm số sau tại điểm $x_0 = 2$:

a) $f(x) = e^{x^2 + 2x}$

b) $g(x) = \frac{3^x}{2^x}$

c) $h(x) = 2^x \cdot 3^{x+2}$

d) $k(x) = \log_3(x^2 - x)$.

Lời giải

a) Ta có: $f'(x) = (x^2 + 2x)' e^{x^2+2x} = (2x+2)e^{x^2+2x}$.

Đạo hàm của hàm số trên tại điểm $x_0 = 2$ là: $f'(2) = (2 \cdot 2 + 2)e^{2^2+2 \cdot 2} = 6e^8$.

b) Ta có: $g'(x) = \left[\left(\frac{3}{2} \right)^x \right]' = \left(\frac{3}{2} \right)^x \ln \frac{3}{2}$.

Đạo hàm của hàm số trên tại điểm $x_0 = 2$ là: $g'(2) = \left(\frac{3}{2} \right)^2 \ln \frac{3}{2} = \frac{9}{4} \ln \frac{3}{2}$.

c) Ta có: $h(x) = 2^x \cdot 3^x \cdot 9 = 9 \cdot 6^x$.

Suy ra $h'(x) = 9 \ln 6 \cdot 6^x$.

Đạo hàm của hàm số trên tại điểm $x_0 = 2$ là: $h'(2) = 9 \ln 6 \cdot 6^2 = 324 \ln 6$.

d) Ta có: $k'(x) = \frac{(x^2 - x)'}{(x^2 - x) \ln 3} = \frac{2x - 1}{x(x - 1) \ln 3}$.

Đạo hàm của hàm số trên tại điểm $x_0 = 2$ là: $k'(2) = \frac{2 \cdot 2 - 1}{2(2 - 1) \ln 3} = \frac{3}{2 \ln 3}$.

Câu 38. Tìm đạo hàm của mỗi hàm số sau:

a) $f(x) = 2 \cos(\sqrt{x})$;

b) $g(x) = \tan(x^2)$;

c) $h(x) = \cos^2(3x) - \sin^2(3x)$

d) $k(x) = \sin^2 x + e^x \cdot \sqrt{x}$.

Lời giải

a) $f'(x) = 2(\sqrt{x})'[-\sin(\sqrt{x})] = \frac{-\sin(\sqrt{x})}{\sqrt{x}}$.

b) $g'(x) = \frac{(x^2)'}{\cos^2(x^2)} = \frac{2x}{\cos^2(x^2)}$.

c) Ta có: $h(x) = \cos^2(3x) - \sin^2(3x) = \cos(6x)$.

Suy ra $h'(x) = (6x)'[-\sin(6x)] = -6 \sin(6x)$.

d) $k'(x) = (\sin^2 x)' + (e^x)' \cdot \sqrt{x} + e^x \cdot (\sqrt{x})' = 2 \sin x \cos x + e^x \sqrt{x} + \frac{e^x}{2\sqrt{x}}$.

Câu 39. Cho hàm số $f(x) = 2^{3x-6}$. Giải phương trình $f'(x) = 3 \ln 2$.

Lời giải

Ta có: $f'(x) = (3x - 6)' \cdot 2^{3x-6} \ln 2 = 3 \ln 2 \cdot 2^{3x-6}$. Khi đó,

$f'(x) = 3 \ln 2 \Leftrightarrow 3 \ln 2 \cdot 2^{3x-6} = 3 \ln 2 \Leftrightarrow 2^{3x-6} = 1 \Leftrightarrow 3x - 6 = 0 \Leftrightarrow x = 2$.

Câu 40. Giải bất phương trình $f'(x) < 0$, biết:

a) $f(x) = x^3 - 9x^2 + 24x$;

b) $f(x) = -\log_5(x+1)$.

Lời giải

a) Ta có: $f'(x) = 3x^2 - 18x + 24$.

Khi đó, $f'(x) < 0 \Leftrightarrow 3x^2 - 18x + 24 < 0 \Leftrightarrow 2 < x < 4$.

b) Ta có: $f'(x) = -\frac{(x+1)'}{(x+1)\ln 5} = \frac{-1}{(x+1)\ln 5}$.

Khi đó, $f'(x) < 0 \Leftrightarrow \frac{-1}{(x+1)\ln 5} < 0 \Leftrightarrow x+1 > 0 \Leftrightarrow x > -1$.

Câu 41. Cho hàm số $f(x)$ có đạo hàm tại mọi điểm thuộc tập xác định, hàm số $g(x)$ được xác định bởi $g(x) = [f(x)]^2 + 2xf(x)$. Biết $f'(0) = f(0) = 1$. Tính $g'(0)$.

Lời giải

Ta có: $g'(x) = 2f(x)f'(x) + 2f(x) + 2xf'(x)$.

Vậy $g'(0) = 2f(0)f'(0) + 2f(0) + 2 \cdot 0 \cdot f'(0) = 4$.

Dạng 2. Ứng dụng

Câu 42. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Một vật chuyển động có phương trình

$s(t) = 4\cos\left(2\pi t - \frac{\pi}{8}\right)$ (m), với t là thời gian tính bằng giây. Tính vận tốc của vật khi $t = 5$ giây (làm tròn kết quả đến chữ số thập phân thứ nhất).

Lời giải

Ta có:

$s'(t) = -4\sin\left(2\pi t - \frac{\pi}{8}\right)\left(2\pi t - \frac{\pi}{8}\right)' = -8\pi\sin\left(2\pi t - \frac{\pi}{8}\right)$. Vận tốc của vật khi $t = 5$ giây là

$v(5) = s'(5) = -8\pi\sin\left(10\pi - \frac{\pi}{8}\right) = 9,6$ (m/s).

Câu 43. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Ta đã biết, độ pH của một dung dịch được xác định bởi $pH = -\log[H^+]$, ở đó $[H^+]$ là nồng độ (mol/lít) của ion hydrogen. Tính tốc độ thay đổi của pH đối với nồng độ $[H^+]$.

Lời giải

Tốc độ thay đổi của pH với nồng độ $[H^+]$ là đạo hàm của pH , tức là:

$$\left(-\log[H^+]\right)' = -\frac{\left([H^+]\right)'}{[H^+]\ln 10} = -\frac{1}{[H^+]\ln 10}.$$

Câu 44. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Một vật chuyển động rơi tự do có phương trình

$h(t) = 100 - 4,9t^2$, ở đó độ cao h so với mặt đất tính bằng mét và thời gian t tính bằng giây. Tính vận tốc của vật:

a) Tại thời điểm $t = 5$ giây;

b) Khi vật chạm đất.

Lời giải

a) Vận tốc của vật rơi tự do tại thời điểm t giây là $v(t) = h'(t) = -9,8t$ (m/s).

Tại thời điểm $t = 5$ giây, vận tốc của vật là: $v(5) = -9,8 \cdot 5 = -49$ (m/s).

b) Khi vật chạm đất thì $h(t) = 0$, tức là $100 - 4,9t^2 = 0 \Leftrightarrow t = t_1 = \frac{10}{\sqrt{4,9}}$.

Vận tốc của vật khi chạm đất là: $v(t_1) = -9,8t_1 = -20\sqrt{4,9} \approx -44,3$ (m/s).

Ở đây, dấu âm trong các kết quả tính vận tốc thể hiện vật chuyển động thẳng đứng xuống dưới (ngược với chiều dương).

Câu 45. (SGK - KNTT 11 - Tập 2) Chuyển động của một hạt trên một dây rung được cho bởi $s(t) = 12 + 0,5 \sin(4\pi t)$, trong đó s tính bằng centimét và t tính bằng giây. Tính vận tốc của hạt sau t giây. Vận tốc cực đại của hạt là bao nhiêu?

Lời giải

Vận tốc của hạt sau t giây là: $v(t) = s'(t) = 0,5(4\pi t)' \cos(4\pi t) = 2\pi \cos(4\pi t) (cm/s)$.

Với mọi t , $|\cos(4\pi t)| \leq 1$ nên $|v(t)| \leq 2\pi$, $|v(t)| = 2\pi$ tại các thời điểm t mà $4\pi t = k\pi \Leftrightarrow t = \frac{k}{4}$ với k là số nguyên, $k \geq 0$. Vậy vận tốc cực đại của hạt là $2\pi (cm/s)$.

Câu 46. Một vật được phóng thẳng đứng lên trên từ mặt đất với vận tốc ban đầu là $v_0 (m/s)$ (bỏ qua sức cản của không khí) thì độ cao h của vật (tính bằng mét) sau t giây được cho bởi công thức $h = v_0 t - \frac{1}{2} g t^2$ (g là gia tốc trọng trường). Tìm vận tốc của vật khi chạm đất.

Lời giải

Tại thời điểm vật chạm đất: $h = v_0 t - \frac{1}{2} g t^2 = 0 (t > 0)$.

Giải phương trình ta được $t = \frac{2v_0}{g}$.

Vận tốc của vật khi chạm đất là $v = h' \left(\frac{2v_0}{g} \right) = -v_0$.

Câu 47. Chuyển động của một hạt trên một dây rung được cho bởi công thức $s(t) = 10 + \sqrt{2} \sin \left(4\pi t + \frac{\pi}{6} \right)$, trong đó s tính bằng centimét và t tính bằng giây. Tính vận tốc của hạt sau t giây. Vận tốc cực đại của hạt là bao nhiêu? (Làm tròn kết quả đến chữ số thập phân thứ nhất).

Lời giải

Vận tốc của hạt sau t giây là: $v(t) = s'(t) = 4\pi\sqrt{2} \cos \left(4\pi t + \frac{\pi}{6} \right)$.

Vận tốc cực đại của hạt là: $v_{\max} = 4\pi\sqrt{2} \approx 17,8 m/s$, đạt được khi:

$$\left| \cos \left(4\pi t + \frac{\pi}{6} \right) \right| = 1 \text{ hay } t = \frac{5}{24} + \frac{k}{4}, k \in \mathbb{N}.$$

Câu 48. Một chuyển động thẳng xác định bởi phương trình $s(t) = -2t^2 + 15t + 3$, trong đó s tính bằng mét và t là thời gian tính bằng giây. Tính vận tốc và gia tốc của chuyển động tại thời điểm $t = 2$.

Giải

Ta có $s'(t) = -2.2t + 15 = -4t + 15$, suy ra $s''(t) = -4$.

Vận tốc và gia tốc của chuyển động tại thời điểm $t = 2$ lần lượt là $s'(2) = 7 m/s$ và $s''(2) = -4 m/s^2$.

Câu 49. Nếu số lượng sản phẩm sản xuất được của một nhà máy là x (đơn vị: trăm sản phẩm) thì lợi nhuận sinh ra là $P(x) = -200x^2 + 12800x - 74000$ (nghìn đồng). Tính tốc độ thay đổi lợi nhuận của nhà máy đó khi sản xuất 1200 sản phẩm.

Giải

Ta có $P'(x) = -2.200x + 12800 = -400x + 12800$.

Tốc độ thay đổi lợi nhuận của nhà máy đó khi sản xuất 1200 sản phẩm là

$$P'(12) = -400.12 + 12800 = 8000.$$

Câu 50. Nếu số lượng sản phẩm sản xuất được của một nhà máy là x (đơn vị: trăm sản phẩm) thì lợi nhuận sinh ra là $P(x) = 200(x-2)(17-x)$ (nghìn đồng). Tính tốc độ thay đổi lợi nhuận của nhà máy đó khi sản xuất 3000 sản phẩm.

Lời giải

Ta có $P'(x) = -400x + 3800$.

Tốc độ thay đổi lợi nhuận của nhà máy đó khi sản xuất 3000 sản phẩm là $P'(30) = -8200$.

Ví dụ 6. Viết phương trình tiếp tuyến của parabol $(P): y = x^2 + 2x + 1$ tại giao điểm của nó với trục tung.

Giải

Gọi $A(0; y_0)$ là giao điểm của (P) và trục tung, suy ra $y_0 = y(0) = 1$.

Ta có: $y' = 2x + 2$, do đó $y'(0) = 2$.

Vậy phương trình tiếp tuyến cần tìm là: $y = 2(x-0) + 1$ hay $y = 2x + 1$.

Câu 51. Cho hàm số $y = \frac{2x+1}{x-2}$ có đồ thị (C) , viết phương trình tiếp tuyến của (C) biết hệ số góc của tiếp tuyến bằng -5 .

Giải

Gọi $A(x_0; y_0)$ là tiếp điểm.

$$\text{Ta có: } y'(x_0) = -5 \Leftrightarrow \frac{-5}{(x_0-2)^2} = -5 \Leftrightarrow \begin{cases} x_0 = 1 \\ x_0 = 3. \end{cases}$$

- Với $x_0 = 1$ ta được $y_0 = -3$, phương trình tiếp tuyến cần tìm là: $y = -5x + 2$.

- Với $x_0 = 3$ ta được $y_0 = 7$, phương trình tiếp tuyến cần tìm là: $y = -5x + 22$.

Câu 52. Cho hàm số $y = x^3 + 2$ có đồ thị (C) . Viết phương trình tiếp tuyến của (C) biết tiếp tuyến đó vuông góc với đường thẳng $y = -\frac{1}{3}x - 1$.

Giải

Gọi $M(x_0; y_0)$ là tiếp điểm.

Ta có: $y'(x) = 3x^2$.

Do tiếp tuyến cần tìm vuông góc với đường thẳng $y = -\frac{1}{3}x - 1$ nên ta có:

$$y'(x_0) \cdot \left(-\frac{1}{3}\right) = -1 \Leftrightarrow y'(x_0) = 3 \Leftrightarrow 3x_0^2 = 3 \Leftrightarrow \begin{cases} x_0 = -1 \\ x_0 = 1. \end{cases} \text{ Từ đó, ta có: } y'(x_0) = 3.$$

- Với $x_0 = -1$ ta được $y_0 = 1$, phương trình tiếp tuyến cần tìm là: $y = 3x + 4$.

- Với $x_0 = 1$ ta được $y_0 = 3$, phương trình tiếp tuyến cần tìm là: $y = 3x$.

Câu 53. Một chất điểm chuyển động theo phương trình $s(t) = \frac{1}{3}t^3 - 2t^2 + 4t + 1$, trong đó $t > 0, t$ tính bằng giây, $s(t)$ tính bằng mét. Tính vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = 3(s)$.

Giải

Vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t(s)$ là: $v(t) = s'(t) = t^2 - 4t + 4$.

Vậy vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = 3(s)$ là:

$$v(3) = 3^2 - 4 \cdot 3 + 4 = 1(m/s).$$

Câu 54. Một chất điểm chuyển động theo phương trình $s(t) = 6 \sin\left(3t + \frac{\pi}{4}\right)$, trong đó $t > 0, t$ tính

bằng giây, $s(t)$ tính bằng centimét. Tính vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = \frac{\pi}{6}(s)$.

Giải

Vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t(s)$ là: $v(t) = s'(t) = 18 \cos\left(3t + \frac{\pi}{4}\right)$.

Vậy vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = \frac{\pi}{6}(s)$ là:

$$v\left(\frac{\pi}{6}\right) = 18 \cos\left(3 \cdot \frac{\pi}{6} + \frac{\pi}{4}\right) = -9\sqrt{2} (cm/s).$$

Câu 55. Một viên đạn được bắn lên cao theo phương thẳng đứng có phương trình chuyển động $s(t) = 2 + 196t - 4,9t^2$, trong đó $t \geq 0, t$ (s) là thời gian chuyển động, $s(m)$ là độ cao so với mặt đất.

- Sau bao lâu kể từ khi bắn thì viên đạn đạt được độ cao $1962m$?
- Tính vận tốc tức thời của viên đạn khi viên đạn đạt được độ cao $1962m$.
- Tại thời điểm viên đạn đạt vận tốc tức thời bằng $98m/s$ thì viên đạn đang ở độ cao bao nhiêu mét so với mặt đất?

Giải

a) Khi viên đạn đạt được độ cao $1962m$, ta có phương trình:

$$1962 = 2 + 196t - 4,9t^2 \Leftrightarrow t = 20. \text{ Vậy sau } 20s \text{ kể từ lúc bắn thì viên đạn đạt được độ cao } 1962m.$$

b) Vận tốc tức thời của viên đạn tại thời điểm t là: $v(t) = s'(t) = 196 - 9,8t$.

Viên đạn đạt được độ cao $1962m$ vào thời điểm $t = 20$ (s) kể từ lúc bắn, khi đó vận tốc tức thời của viên đạn là: $v(20) = 196 - 9,8 \cdot 20 = 0(m/s)$.

c) Viên đạn có vận tốc tức thời bằng $98m/s$ thì ta có phương trình:

$$v(t) = 196 - 9,8t = 98 \Leftrightarrow t = 10. \text{ Khi đó viên đạn đang ở độ cao là: } s(10) = 2 + 196 \cdot 10 - 4,9 \cdot 10^2 = 1472(m).$$

Câu 56. Năm 2001, dân số Việt Nam khoảng 78690000 người. Nếu tỉ lệ tăng dân số hàng năm luôn là 1,7% thì ước tính số dân Việt Nam sau x năm kể từ năm 2001 được tính theo hàm số sau:

$f(x) = 7,869e^{0,017x}$ (chục triệu người). Tốc độ gia tăng dân số (chục triệu người/năm) sau x năm kể từ năm 2001 được xác định bởi hàm số $f'(x)$.

a) Tìm hàm số thể hiện tốc độ gia tăng dân số sau x năm kể từ năm 2001.

b) Tính tốc độ gia tăng dân số Việt Nam theo đơn vị chục triệu người/năm vào năm 2023 (làm tròn kết quả đến hàng phần mười), nêu ý nghĩa của kết quả đó.

Giải

a) Ta có:

$$f'(x) = 7,869 \cdot (0,017x)' \cdot e^{0,017x} = 7,869 \cdot 0,017 \cdot e^{0,017x} = 0,133773e^{0,017x}.$$

Vậy hàm số thể hiện tốc độ gia tăng dân số sau x năm kể từ năm 2001 là:

$$f'(x) = 0,133773e^{0,017x}. \text{ b) Ta có: } x = 2023 - 2001 = 22.$$

Tốc độ gia tăng dân số Việt Nam vào năm 2023 là:

$$f'(22) = 0,133773e^{0,017 \cdot 22} \approx 0,2 \text{ (chục triệu người/năm)}$$

Theo kết quả trên thì dân số nước ta tăng thêm khoảng 2 triệu người trong năm 2023.

Câu 57. Trong thuyết động học phân tử chất khí, với một khối khí lí tưởng, các đại lượng áp suất $p(Pa)$, thể tích $V(m^3)$, nhiệt độ $T(K)$, số mol $n(mol)$ liên hệ với nhau theo phương trình:

$$pV = nRT, \text{ trong đó } R = 8,31(J/mol.K) \text{ là hằng số.}$$

(Nguồn: James Stewart, Calculus)

Một bóng thám không chứa 8 mol khí hydrogen ở trạng thái lí tưởng có áp suất không đổi $p = 10^5 \text{ Pa}$. Tính tốc độ thay đổi thể tích theo nhiệt độ của khối khí trong bóng thám không.

Giải

Thay $p = 10^5, n = 8, R = 8,31$ vào phương trình trên ta có:

$10^5 V = 8,8,31T \Leftrightarrow V = 6,648 \cdot 10^{-4} T$. Khi đó $V'(T) = 6,648 \cdot 10^{-4}$. Vậy tốc độ thay đổi thể tích của khối khí lúc có nhiệt độ T là $6,648 \cdot 10^{-4} \text{ (m}^3 / \text{K)}$.

Câu 58. Cho hàm số $y = x^2 + 3x$ có đồ thị (C). Viết phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C) tại điểm có:

- a) Hoành độ bằng -1;
- b) Tung độ bằng 4.

Lời giải

- a) $y = x - 1$.
- b) $y = 5x - 1$ hoặc $y = -5x - 16$.

Câu 59. Cho hàm số $y = \frac{x-3}{x+2}$ có đồ thị (C). Viết phương trình tiếp tuyến d của đồ thị (C) trong mỗi trường hợp sau:

- a) d song song với đường thẳng $y = 5x - 2$;
- b) d vuông góc với đường thẳng $y = -20x + 1$.

Lời giải

Ta có: $y'(x) = \frac{5}{(x+2)^2}$.

- a) Vì d song song với đường thẳng $y = 5x - 2$ nên $\frac{5}{(x+2)^2} = 5 \Leftrightarrow \begin{cases} x = -1 \\ x = -3 \end{cases}$

Với $x = -1$ thì $y(-1) = -4$, phương trình tiếp tuyến d là: $y = 5x + 1$.

Với $x = -3$ thì $y(-3) = 6$, phương trình tiếp tuyến d là: $y = 5x + 21$.

- b) Vì d vuông góc với đường thẳng $y = -20x + 1$ nên $\frac{5}{(x+2)^2} = \frac{1}{20} \Leftrightarrow \begin{cases} x = -12 \\ x = 8 \end{cases}$

Với $x = -12$ thì $y(-12) = \frac{3}{2}$, phương trình tiếp tuyến d là: $y = \frac{1}{20}x + \frac{21}{10}$.

Với $x = 8$ thì $y(8) = \frac{1}{2}$, phương trình tiếp tuyến d là: $y = \frac{1}{20}x + \frac{1}{10}$.

Câu 60. Một chất điểm chuyển động theo phương trình $s(t) = \frac{1}{3}t^3 - 3t^2 + 8t + 2$, trong đó $t > 0, t$ tính bằng giây, $s(t)$ tính bằng mét. Tính vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = 5(s)$.

Lời giải

Vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm t (s) là: $v(t) = s'(t) = t^2 - 6t + 8$.

Vận tốc tức thời của chất điểm tại thời điểm $t = 5(s)$ là:

$$v(5) = 5^2 - 6 \cdot 5 + 8 = 3 \text{ (m/s)}.$$

Câu 61. Một mạch dao động điện từ LC có lượng điện tích dịch chuyển qua tiết diện thẳng của dây xác định bởi hàm số $Q(t) = 10^{-5} \sin\left(2000t + \frac{\pi}{3}\right)$, trong đó $t > 0, t$ tính bằng giây, Q tính bằng

Coulomb. Tính cường độ dòng điện tức thời $I(A)$ trong mạch tại thời điểm $t = \frac{\pi}{1500}(s)$, biết

$$I(t) = Q'(t).$$

Lời giải

Cường độ dòng điện tức thời trong mạch tại thời điểm t (s) là:

$$I(t) = Q'(t) = 10^{-5} \cdot 2000 \cos\left(2000t + \frac{\pi}{3}\right) = 0,02 \cos\left(2000t + \frac{\pi}{3}\right).$$

Cường độ dòng điện tức thời trong mạch tại thời điểm $t = \frac{\pi}{1500}$ (s) là:

$$I\left(\frac{\pi}{1500}\right) = 0,02 \cos\left(2000 \cdot \frac{\pi}{1500} + \frac{\pi}{3}\right) = 0,01(A).$$

Câu 62. Năm 2010, dân số ở một tỉnh D là 1038229 người. Tính đến năm 2015, dân số của tỉnh đó là 1153600 người. Cho biết dân số của tỉnh D được ước tính theo công thức $S(N) = Ae^{Nr}$ (trong đó A là dân số của năm lấy làm mốc, S là dân số sau N năm, r là tỉ lệ tăng dân số hàng năm được làm tròn đến hàng phần nghìn). Tốc độ gia tăng dân số (người/năm) vào thời điểm sau N năm kể từ năm 2010 được xác định bởi hàm số $S'(N)$. Tính tốc độ gia tăng dân số của tỉnh D vào năm 2023 (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị theo đơn vị người/năm), biết tỉ lệ tăng dân số hàng năm không đổi.

Lời giải

Tính từ năm 2010 đến năm 2015, chọn năm 2010 làm mốc, ta có:

$$1153600 = 1038229 \cdot e^{5r} \Rightarrow r \approx 0,021.$$

Khi đó, ta có: $S(N) \approx 1038229 \cdot e^{0,021N}$, suy ra tốc độ gia tăng dân số vào thời điểm sau N năm kể từ năm 2010 là:

$$S'(N) \approx 0,021 \cdot 1038229 \cdot e^{0,021N} = 21802,809 \cdot e^{0,021N}.$$

Tốc độ gia tăng dân số tỉnh D vào năm 2023 (sau 13 năm từ năm 2010) là:

$$S'(13) \approx 21802,809 \cdot e^{0,021 \cdot 13} \approx 28647 \text{ (người/năm)}.$$

Câu 63. Một tài xế đang lái xe ô tô, ngay khi phát hiện có vật cản phía trước đã phanh gấp lại nhưng vẫn xảy ra va chạm, chiếc ô tô để lại vết trượt dài 20,4 m (được tính từ lúc bắt đầu đạp phanh đến khi xảy ra va chạm). Trong quá trình đạp phanh, ô tô chuyển động theo phương trình

$$s(t) = 20t - \frac{5}{2}t^2, \text{ trong đó } s(m) \text{ là độ dài quãng đường đi được sau khi phanh, } t(s) \text{ là thời gian tính từ}$$

lúc bắt đầu phanh ($0 \leq t \leq 4$).

a) Tính vận tốc tức thời của ô tô ngay khi đạp phanh. Hãy cho biết xe ô tô trên có chạy quá tốc độ hay không, biết tốc độ giới hạn cho phép là 70 km/h .

b) Tính vận tốc tức thời của ô tô ngay khi xảy ra va chạm?

Lời giải

a) Vận tốc tức thời của ô tô tại thời điểm $t(s)$ là: $v(t) = s'(t) = 20 - 5t$.

Vận tốc tức thời của ô tô ngay khi đạp phanh ($t = 0(s)$) là:

$$v(0) = 20 - 5 \cdot 0 = 20(m/s). \text{ Ta có: } 20 m/s = 72 km/h > 70 km/h.$$

Suy ra ô tô trên đã chạy quá tốc độ giới hạn cho phép.

b) Khi xảy ra va chạm, ô tô đã đi được 20,4 m kể từ khi đạp phanh nên

$$20,4 = 20t - \frac{5}{2}t^2 \Leftrightarrow \begin{cases} t = 1,2 \\ t = 6,8 \end{cases} \text{ Vì } 0 \leq t \leq 4 \text{ nên } t = 1,2 \text{ (s).}$$

Vận tốc tức thời của ô tô ngay khi xảy ra va chạm ($t = 1, 2(s)$) là:

$$v(1, 2) = 20 - 5 \cdot 1, 2 = 14(m/s).$$

Câu 64. Trong kinh tế học, xét mô hình doanh thu y (đồng) được tính theo số sản phẩm sản xuất ra x (chiếc) theo công thức $y = f(x)$.

Xét giá trị ban đầu $x = x_0$. Đặt $Mf(x_0) = f(x_0 + 1) - f(x_0)$ và gọi giá trị đó là giá trị y -cận biên của x tại $x = x_0$. Giá trị $Mf(x_0)$ phản ánh lượng doanh thu tăng thêm khi sản xuất thêm một đơn vị sản phẩm tại mức sản phẩm x_0 .

Xem hàm doanh thu $y = f(x)$ như là hàm biến số thực x .

Khi đó $Mf(x_0) = f(x_0 + 1) - f(x_0) \approx f'(x_0)$. Như vậy, đạo hàm $f'(x_0)$ cho chúng ta biết (xấp xỉ) lượng doanh thu tăng thêm khi sản xuất thêm một đơn vị sản phẩm tại mức sản phẩm x_0 .

Tính doanh thu tăng thêm khi sản xuất thêm một đơn vị sản phẩm nếu hàm doanh thu là

$$y = 10x - \frac{x^2}{100} \text{ tại mức sản phẩm } x_0 = 10000.$$

Lời giải

$$\text{Ta có: } y'(x) = 10 - \frac{x}{50}.$$

Vậy doanh thu tăng thêm khi sản xuất thêm một đơn vị sản phẩm tại mức sản phẩm $x_0 = 10000$ là:

$$y'(10000) = 10 - \frac{10000}{50} = -190 \text{ (đồng)}.$$

Nguyễn Bảo Vương